

PRVOTISAK PRIJEVODA NOVOGA ZAVJETA NA KAJKAVSKI

(SVETO PISMO NOVOGA ZAKONA na hrvatski jezik po Ivanu Rupertu Gusiću prenešeno i na svjetlo dano; za tisak priredili i pogovor napisali Alojz Jembrih i Zvonimir Kurečić; nakladnik: Hrvatsko književno društvo Sv. Jeronima; sunakladnici: Hrvatsko biblijsko društvo, Zagreb – Matica hrvatska, ogranak Ozalj; Zagreb 2018.)

Hrvatski jezik obiluje djelima nabožnoga karaktera među kojima istaknuto mjesto zauzimaju evanđelistari, katekizmi i prijevodi Svetoga pisma, od kojih su neki objavljeni, primjerice Novi zavjet glagoljicom u Urachu 1562./63., Katančićeva *Biblija* na štokavskoj ikavštini 1831., neki ostali donedavna u rukopisu kao, npr. Kašićev prijevod Svetoga pisma (objavljen tek 1999.) ili ovaj kajkavski Gusićev. Marom zauzetih istraživača rukopisnih zbirki, kakav je prof. emer. dr. sc. Alojz Jembrih koji s puno žara istražuje i objelodanjuje kajkavske starine, svjetlo dana su već ugledala neka raritetna djela, primjerice kajkavski pravopisi, djela iz ostavštine Zrinskih.

Godine 2018. u izdanju Hrvatskoga književnog društva Sv. Jeronima i sunakladništvu Hrvatskog biblijskog društva, Zagreb i ozaljskog ogranka Matice hrvatske tiskan je *prvi cjelovit prijevod Novoga zavjeta na kajkavskome književnom jeziku 19. stoljeća*. Autor mu je Ivan Gusić, benediktinac pa potom svjetovni svećenik, a prijevod je dovršen prije 1821., tj. prije Gusićeve smrti. Tekst je pisan ustaljenim morfološkim kajkavskim pravopisom kakav je u *Naputčenju za horvatski prav četeti i pisati* iz 1808. Gusićev *Novi zavjet* priredio je za tisak Alojz

Jembrih iz rukopisa. Kajkavsko jezično blago sabrano mukotrpnim prevoditeljevim poslom i naporom tako je postalo dostupno današnjim čitateljima i istraživačima – doduše, prekasno, jer kajkavski više nema onu ulogu koju je mogao imati u vrijeme kad je nastajao spomenuti prijevod, naime ulogu općehrvatskoga jezika. Tu je ulogu od tridesetih godina do kraja 19. stoljeća preuzela štokavska ijekavština, a kajkavski je donedavna bio uglavnom sveden na lokalnu uporabu. Danas Gusićevo djelo ima općekulturnu, književnojezičnu i biblijsku vrijednost kao dragocjen spomenik o živosti kajkavštine u naviještanju Božje riječi u Zagrebačkoj (nad)biskupiji i o učenosti nekadašnjih redovnika ili svećenika koji su se bili u stanju uhvatiti u koštac s tako zahtjevnim poslom kakav je prevođenje Svetog pisma.

Da bi mogao objaviti Gusićev u rukopisu sačuvan *Novi zavjet*, Jembrih je grafiju rukopisa morao donijeti u danas čitljivu obliku i cio rukopis unijeti u računalo da bio upotrebljiv za objavu. Za takav posao zahtijeva se gotovo redovnička strpljivost, mirnoća, sabranost i posvećenost jer u takvu poslu nema brzih niti olako postignutih rezultata. Jembrih u uvodnoj riječi navodi načela kojih se držao pri pripremi teksta te zahvaljuje svima koji su pomogli da Gusićev prijevod konačno ugleda svjetlo dana.

Knjiga s uvodom obuhvaća ukupno 727 stranica, a od toga je 596 stranica sam prijevod *Novoga zavjeta*, na 23 stranice je *Glosarij uz kajkavski Novi zakon*, na 17 stranica su preslike Gusićeva rukopisa, a na kraju Jembrihov *Pogovor* s osvrtom na važnost prijevoda Biblije

za nastanak i razvoj književnih jezika te osvrtno na poznate kajkavske lekcionare i evanđelistare, počevši s Vramčevom *Postilom* iz 1586. god., nastavljajući s Petretičevim *Svetim evangelijom* iz 1651. sve do kraja 19. st., zatim je tu tekst o jeziku i slovopisu *Novoga zakona* i o zagrebačkom biskupu Maksimilijanu Vrhovcu kojemu je djelo posvećeno. Uz upotrebu kajkavskoga u liturgiji, u obrednicima i drugim knjigama, govori se i o kajkavskom u osobnoj pobožnosti – o molitvenicima. Knjiga završava *Kaziteljem čtejenja* (Kazalom čitanja), poslanica i čitanja na svece i u nedjelje kroz cijelu godinu te *Sadržajem*. Slijedi *Literatura* o kajkavskim djelima i na kraju tekst dr. sc. Zvonimira Kurečića o *Kajkavskom jeziku u liturgiji Zagrebačke (nad)biskupije*.

Gusićev prijevod sadržava sve novozavjetne tekstove. Osvrnut ćemo se samo na neke pojediniosti iz njih. Na početku prijevoda je Matejevo evanđelje - *Knjiga pokolenja Jezuša Kristuša sina Davidovoga, sina Abrahamovoga*. Tu je i svestremska molitva: *Otec naš! Koj si na nebesih: sveti se ime tvoje. Dojdi kraljestvo tvoje. Budi volja tvoja kak na nebu, tak i na zemlji...* (str. 28), te Gospodarov poziv na pripravljenu gozbu, za koju neki "nisu marali neg ođišli jesu, nekoji na selišče svoje, nekoji pak za terštvom svojem." (str. 68). Odziv je gotovo kao i danas.

Markovo evanđelje slijedi tekst proroka Izaije – Ivan u pustinji krsti vodom i pripravlja put Gospodinu: *Bil je Ivan vu pustčini, i nazvestajuči kerst pokore na odpustčenje grehov... Jakši od mene, dojde za menum, kojega ja vreden nisem, poklekši razvezati remence obutelje njegove* (str. 91). Gospodin dolazi i krsti Duhom Svetim. Čini čuda i približuje u prisposodobama kraljestvo nebesko svojim učenicima.

Slijedi *Evangelium Jezuša Kristuša popisan od Svetoga Lukača*. Tekst počinje s danima židovskoga kralja Heroda, najavom da će ostarjela Elizabeta roditi sina, i objavom anđela Gabriela Mariji da će začeti i roditi Sina Božjega, na što ona uz dragovoljnu privolu izriče svoj hvalospjev *Veliči duša moja Gospona i juhčec poskakiva duh moj vu Bogu Zveličitelu mojemu* (str. 139).

Ivanovo evanđelje počinje od početka svi-

jeta: *Na početku bila je reč; i reč je bila pri Bogu, i Bog bil je reč ova bila je na početku pri Bogu* (str. 215). *Boga nigdo videl je kada. Jedinorođeni Sin, koj je vu naručaju Otca, on nam je nazvestil* (str. 217). Među ostalim Ivan donosi poznate slike izгона trgovaca iz Hrama te Isusovo prvo čudo u Kani Galilejskoj.

Čini apostolski (Djela apostolska) donose poznate tekstove o učenicima koji nakon Isusove smrti čekaju izlivanje snage Duha Svetoga da krenu navješćivati evanđelje po svem svijetu i u Isusovo ime činiti čuda. Izabrali su si i pomoćnike da bi se oni mogli posve posvetiti navješćivanju riječi Božje i krštavanju u ime Isusovo: *Mi pak vu molitvi, ter vu službi prodekuvanja obstajali budemo* (str. 287).

Donose se dalje sve Pavlove, Petrove i Ivanove poslanice (*Listi*) te Jakovljeva i Judina poslanica. Prijevod završava Otkrivenjem - *Očitovanjem Svetoga Ivana Apostola* (str. 559 i d.) i Ivanovim svjedočanstvom: *I ja Ivan koj čul, ter videl jesem ova* (595). U kraljevstvo nebesko neće ući mnogi, navodi Ivan, među njima oni *nesramežljivi, ljudomorci, i bolvančari, ter svaki koj ljubi, ter čini laž* (str 595).

Tekst obiluje nizom riječi, od kojih su mnoge i danas u kajkavskom u optjecaju (*kinč, vnožina, seno, falat, varaš, blaznost, prodekuvat, najmenši, vučenik, temjan, mirha, steze, pleva, stanual, zbantuvanja, kotrig, Glas kriččega vu pustčini, akoprem, rastolnači, oprava, Vuzem, den svetečni Židovov...*) te oblicima koji su tipični za kajkavski književni jezik, što mogu posvjedočiti njegovi istraživači i izvorni govornici.

Kakva je bila sudbina kajkavskih nabožnih i liturgijskih tekstova u 19. stoljeću? Odlukom konzistorija Nadbiskupskoga duhovnog stola iz 1874. godine u upotrebi su čitanja, poslanice i evanđelja na štokavskom narječju koje se postupno širilo po kajkavskim krajevima i istiskivalo i u Crkvi kajkavštinu. I ovaj cjelovit prijevod Novoga zavjeta, uz obilje svakovrsnih priručnika iz svih područja života, svjedoči o plodnom stvaralaštvu na kajkavskom književnom jeziku koji se potvrđuje izrazno i sadržajno dostatnim i za najuzvišenije tekstove kakvi su biblijski.

Marija Znika

SMEH - BRAT ISTINE

(Zbirka pjesama *Soneti o smehu* Željka Funde)

Soneti o smehu Željka Funde pripadaju krugu njegove filozofirajuće poezije. Njena je tema smijeh u svoj raznolikosti svoje pojavnosti s posebnim naglaskom na smijeh kao iskonski i bitni oblik života na koji je čovjek pozvan. Začeci tog poetskog filozofiranja pojavili su se prije dvadeset godina (1997.) u zbirci *Mocartenje*. Ono je dalje sazrijevalo kroz zbirke *Alelujni smeh* (2006.), *Soneti Bogu* (2007.) da bi svoj puni izraz doseglo u zbirci koja je pred nama. Možemo reći da njome obilježavamo dvadeset godina kontinuiranog toka jedne duboke misli. Dodajmo k tome jednu bitnu činjenicu: Ova se duboka misao u svim spomenutim djelima probija kroz materinji jezik pjesnikov, jezik kajkavski. Funda tako višekratno okušava njegovu moć i pokazuje da kajkavski jest bitni jezik i jezik bitnog, a ne samo *plitkog hecanja i fiškalenja* (*Alelujni smeh*, str.112).

Ono za čovjeka bitno je smijeh, i to prije svega onaj kroz koji se ljudskost na zemlji najpotpunije proslavila, onaj *alelujni, božanski, a plitko hecanje* jezovito je i đavolsko, njegovo je ruglo i nakarada. Smijeh je bitniji od kruha, kako već stoji u *Sonetima Bogu*. Ovdje se molitva Gospodnja, u kojoj se na prvom mjestu zaziva kruh, okreće u molitvu za smijeh. *Smeh naš svekidešnji daj nam denes...kajti z kruhom le ne moć dost biti*. Ne kruh, već smijeh uistinu hrani, on čisti, prašća i zaleva. A kruhom se *snaži jezoviti kes* (33). U *Sonetima o smehu* molitva se uzdiže do onog biblijskog *Neka bude. Naj bu smeh. Naj bude smeha kot zraka! Ni v kruhu ni v' vinu žmaha ne ga prez smeha. Tijam ljubav nesmeječka gingavi, lepotu roža gubi*. Na drugom mjestu dodaje: *prez smeha nikaj žmaha nema, od posla do lehkotenja* (61). Na samom pak početku zbirke uzvišenost smijeha postavlja se na razinu najviših blaženstava koje je Isus izrekao osmerostrukom *Blago vama*. Funda proklamira blago ljudima vedrog duha, jer njihova vedrina *čemere rastaplja*.

Soneti o smehu su podijeljeni u četiri

dijela. U prvom dijelu pretežu *pobožni soneti*, u drugom *ljubavni*, u trećem *vedriški* i u četvrtom *čemerni*. Bog, vedrina, smijeh i radost međusobno su srodni. Uostalom, prvo očitovanje Boga u svijetu bijaše svjetlost. Ono čuveno biblijsko *Neka bude svjetlost* kod Funde glasi: *Naj bu vedrina* (3). Time se svjetlost neposredno veže uz dobro raspoloženje i radost. Renesansni filozof Frane Petrić je naziva *uresom neba, uresom svih tijela, nakitom svijeta, ljepotom svijeta, radošću svijeta*, a na kraju *smijehom svijeta*. Slično tome, Funda u petnaestom sonetu pjeva: *Kak je lep Tvoj svet gda osvetli ga smeh!*

Funda radost najuže veže uz ljubav. Omogućuje mu to upravo kajkavski. *Rad te imam zvuči izvornije od Ljubim te*. Zbog ove veze radosti i smijeha s ljubavlju stav *Rad te imam* može se proglasiti fundamentalnom (82), svega nosećom mišlju. Na njoj počiva Bog, kako u sebi tako u svom odnosu prema svijetu. Na njoj počiva i Funda, kako kao pjesnik, tako i kao čovjek, muž. Treba podsjetiti da je Funda uz sto soneta Bogu napisao isto toliko ljubavnih, posvećenih supruzi Jasminki. U *Sonetima o smehu* on joj klikče: *Em kulko sonc v smehu tvemu ima* (24)! Sa svojim smijehom ona njemu osvjetljava ljude, *ztvari, reči, vse kaj vezda ima* (36).

Suprotnost vedrini, smijehu radosti ljubavi, a time i Bogu, *najgorši neprijatelj smehu* (60) su *čemer, vrag* i njegov *kes*. To je stanje svijeta prije njegovog rađanja, biblijski *tohu* i *bohu*. Kao prvo stvorenje božje svjetlost je odraz njegove naravi. Takav odraz trebao je biti i prvi čovjek, ali je pao iz tog rajskog stanja kojemu je smijeh temelj, njegov izvor i zrak, ono što ga ograđuje od pakla (7). Novo pokoljenje čovječanstva počinje sa potomkom Abrahamovim, pravim i u tom smislu jedinim sinom Izakom. Židovi, muslimani i kršćani nazivaju se njegovom braćom. A ime Izakovo znači *smijeh*. U Bibliji ime nije samo naziv, već i bit onoga

koji ga nosi. U kratkom poglavlju o susretu Abrahama s Bogom koji mu navješta veliku radost, čak se četiri puta spominjanjem smijeha upućuje na ime Izakovo. Smije se Abraham jer premda vjeruje ne može prihvatiti kao moguće da će on i Sara, onemoćali u starosti, doživjeti toliko željenog potomka. Smije se i Sara, i to podrugljivo u sebi, kad je od božjeg glasnika kao nepoznatog posjetioca čula da će za godinu dana roditi. Smije se opet, ali sada jednim sasvim drugim smijehom, onim radosnim, kad porađa svoga sina. U daljnjem tekstu još se jedanput, dakle po četvrti put, spominje smijeh da bi se opet upozorilo na Izakovo ime. Opisuje se Izakov brat Ismael kako se igra sa Izakom. U hebrejskom igrati se ujedno znači smijati se. Četiri posve različite vrste smijeha, a sve su opjevane u Fundinim sonetima. Ovdje bih posebno istaknuo Fundino povezivanje smijeha s igrom i plesom. Ples mu se nadaje kao božanski pokret. Stvorivši svijet Bog je napisao muziku koju smo kao *životelji zemaljski* pozvani plesati. Mi ju samo sa smijehom *morame genuti*. (29) *Od pričetka sveta lanec smeha cinka nevidnu korunu noseći kak bi življenja tanec čem već tancasti bil*. (25).

Malo se smijemo, malo plešemo, malo *istinujući radseimajući* živimo. Više smo prokleti sinovi Evini nego blagoslovljeni Abrahamovi. *Em nigdo se već zdušno ne smeje, ... Zgledi daje vsemi vse na mestu, da štima kot križaljka gde zpunjeno je vsako polje* (85). Ne možemo se smijati, ne možemo se izvorno kretati, plesati,

jer smo puni sebe tako da i naša stvarnost *sebe* stalno *znovič je puna* (89). Ako se pak smijemo činimo to tako da ne *istinuujemo* nego Bogu, drugima i sebi lažemo. Smijeh je *zgubljeni brat istine* (14). Onome tko ga ne može naći on je *larfa za vsaku prigodu, kaj nas na čas polepša* (93), *fina flundra, dobre volje zmir, pričetek kvara, himb i laži zvir* (94).

Istinski smijeh je ozbiljna, odnosno, bitna stvar. Zato on nije smiješan. *Smehu* i samo *njemu se ne sme smejati* (70). U *Sonetima o smehu* nema ničeg smiješnog. Funda je napisao mnogo knjiga koje nasmijavaju. Ovo nije jedna od njih. Ona je krajnje ozbiljna, ali izaziva radost i poziva na ljubav. Nije se lako istinski smijati jer to znači ostvariti veoma zahtjevan poziv čovjeka, doći doma, tamo gdje zaista pripadamo. Teško se tamo pokrenuti, a ako se i pokrenemo *mam padnemo. Smeh zgine pre neg se razcvete, kak da se nikaj ne pripečuje* (83). Stradamavo na olujnom moru života. Pomoći nam ne može ni prvi potomak Abrahamov. On je samo navještaj onog koji je došao da bi naša radost bila moguća. Kažu da se u javnom životu, osim na početku, kad je zbog radosti ljudske pretvorio vodu u vino, nikad nije smijao. Završio je na križu, i to opet zbog radosti ljudske. Kaže Aurelije Augustin: *nitko ne može prijeći more ako nije nošen Isusovim križem*. U tom duhu u *Alelujnom smehu* Željko Funda u natpisu INRI čita: *I Naj ta Radost Istinuje, Istinuje...!*

Ćiril Čoh

Smeh – brat istine

Soneti o smehu Željka Funde krugu njegove filozofirajuće poezije pripadaju. Njejna tema je smeh u celoj razlučnosti svoje pokaznosti gde je posebni naglasak na smehu kak prapričetnomu i bitnomu obličaju žitka na koteri človek pozvan je. Začetki tega poetskoga filozofiranja pokazali su se predi dvadeset let (1997.) vu versovniku *Mocartenje*. Ono je dalje zretilo čez zbratve *Alelujni smeh* (2006.), *Soneti Bogu* (2007.) da bi svoju punu odzliku

doseglo vu versovniku pred nami bivajućem. Moći nam je reči da z njem dvadeset let kontinueranoga tečaja jene gliboke miseli oznamenujeme. K tomu za dodati je jednu bitnu činku: ova se gliboka misel vu vsemi zpomenutemi deli čez materinski jezik pesnikov probija, jezik Kajkavski. Funda tak večkratno izkušava njegovu moč ter pokazuje da *Kajkavski bitni jezik i jezik bitnoga jest*, a ne lestor *plitkog hecanja i fiškalenja* (*Alelujni smeh*, str.112).

Ono za človeka bitujuće je smeh, i to predi vsega on čez kateroga se ljudskoča na Zemlje najpotpunejše proslavila, on *alelujni, bogoviti*, dočim *plitko hecanje* jezovito je i đavolsko, njegov špot i odura je. Smeh je bitnejši od kruha, kak vre v *Sonetom Bogu* piše. Ovde se molitva Gospodinova, v kotere se na prvomu mestu kruh zaziva, obrača v molitvu za smeh. *Smeh naš vsakidešnji daj nam denes... kajti z kruhom le ne moči dost biti*. Ne kruh, neg smeh stanovito hrani, on čisti, prašča i zaleva. A z kruhom se *snaži jezoviti kes* (33). V *Sonetom o smehu* molitva se do onog Biblijskog *Neka bude zdiže. Naj bu smeh. Naj bude smeha kot zraka! Ni v kruhu ni v' vinu žmaha ne ga prez smeha. Tijam ljubav nesmeječka gingavi, lepotu roža gubi*. Na drugomu mestu on dodaje: *prez smeha nikaj žmaha nema, od posla do lehkotenja* (61). Na samomu pak pričetku versovnika vzvišenost smeha postavlja se na razinu najvećših blaženstvov kotere je Jezuš izrekel osmerokratnem *Blago vami*. Funda proklamera blago ljudem vedrog duha, kajti njihova vedrina *čemere raztaplja*.

Soneti o smehu su podeljeni v četiri dela. V prvomu delu *pobožni* soneti su postavljeni, v drugomu *ljubavni*, v trećomu, najvećšomu, *vedriški* ter *čemerni* v četvertomu. Bog, vedrina, smeh i radost medsobno su zrođni. Inopak, prvo očitovanje Boga na Zemlje svetlost je bila. Ono znamenito Biblijsko *Naj bude svetlost* pri Fundi glasi: *Naj bu vedrina* (3). Z tem se svetlost izravno povezuje z velkum dobrovoljum i radostjum. Renesansni filozof Frane Petrić naziva je *dikum neba, dikum vseh tel, kinčom sveta, lepotum sveta, radostjum sveta*, a na koncu *smehom sveta*. Podobno temu, Funda v petnaestomu sonetu popeva: *Kak je lep Tvoj svet gda osvetli ga smeh!*

Funda radost najtesnejše povezuje z ljubavljum. Stopram kajkavski mu to omogućuje. *Rad te imam* zvirnejše od *Ljubim te* zvuči. Polak ove veze radosti i smeha z ljubavljum gledišče *Rad te imam* more se **fundamentalnem** (82) proglasiti, **vsega nosećum miseli**. Na nje počiva Bog, kak v sebi tak i v svojemu odnošaju zpram sveta. Na nje počiva i Funda, jednak kak vitiznanec, tak i kak človek, muž.

Za zmisлити je da je Funda zvun sto soneti Bogu napisal isto tulko ljubavneh, svoje hižne tovarušiće Jasminke alduvaneh. V *Soneti o smehu* on nje uzklikuje: *Em kulko sonc v smehu tvemu ima* (24)! Ze svojem smehom ona njemu osvetljuje ljude, *ztvari, reči, vse kaj vezda ima* (36).

Zprotivnost vedrine, smehu, radosti, ljubavi, a z tem i Bogu, *najgorši neprijatelj smehu* (60) su *čemere, vrag* i njegov *kes*. To je stanje sveta pre njegovoga rađanja, Biblijski *tohu i bohu*. Kak prva ztvoritva Božja svetlost je odzlika njegove naravi. Takovu odzliku trebal je i prvi človek biti, al je opal z tega rajskoga stanja koteromu je smeh temelj, njegov zvir i zrak, ono kaj ga ograđuje od pekla (7). Novo pokoljenje človečanstva počinja z odvetkom Abrahamovom, z pravem i v te zmiseli jedinem sinom, z Izakom. Židovi, muslimani i kerstjani njegovum braćum se nazivaju. A ime Izakovo *smeh* znači! V Biblije ime neje stopram nazivek, neg i bit onega koteri ga nosi. V kratkomu poglavlju o zitve Abrahama z Bogom koteri mu nagovešča veliku radost, vupućujući na ime Izakovo ter zpominjući smeh tijam četertokrat. Smeje se Abraham kajti, čeprem je vjerujući, nemre kak moguće prijeti da on i Sara, zgingavljeni v starosti, doživeli tulko željenoga odvetka buju. Smeje se i Sara, i to pošpotno, v sebi, gda je od Božjega glasnika kak nepoznatoga posetitelja čula da za leto dni rodila bude. Smeje se znović, nu vezda z jenem čisto drugem smehom, z onem radosnem, gda svega sina na svet donosi. V nadolazećemu tekstu išče se jenkrat, anda, tijam četertokrat, zpominje smeh da bi se znović na Izakovo ime opomenulo. Opisuje se Izakov brat Ismael kak se igra z Izakom. V Hebrejskomu jeziku igrati se vzkup znači i smejati se. Četiri čisto različne fele smeha, a vse su v Fundinem soneti opevane. Ovde bi poglavito naglasil Fundino povezuvanje smeha z igrum i z tancom. Tanc mu se nadaje kak bogovito gibanje. Ztvorilši svet, Bog je napisal muziku koteru sme kak *živitelji zemeljski* tancati pozvani. Mi ju lestor ze smehom *morame genuti*. (29) *Od pričetka sveta lanec smeha cinka nevidnu korunu noseći kak bi življenja tanec čem več tancasti bil*. (25).

Malo se smejeme, malo tancame, malo

*istinujući radseimajući živime. Več sme pre-
kleti Evini sini neg blagoslovljeni Abrahamovi. Em nigdo se več zdušno ne smeje..., Zgledi da
je vsemi vse na mestu, da štima kot križaljka
gde zpunjeno je vsako polje* (85). Nemreme se
smejati, nemreme se zvirno gibati, tancati kaj-
ti sebe sme puni tak da i naša ztvarenost *sebe*
stalno *znovič je puna* (89). Če se pak smeje-
me, činime to tak da ne *istinujeme* neg tak da
Bogu, drugemi i sebi lažeme. Smeh je *zgubljeni
brat istine* (14). Onomu gdo ga nemre najti on
je *larfa za vsaku prigodu, kaj nas na čas polep-
ša* (93), *fina flundra, dobre volje zmir, pričetek
kvara, himb i laži zvir* (94).

Istinski smeh je ozbiljna, drugorečno,
bitna ztvar. Zato on smešan neje. *Smehu* i sto-
pram njemu *se ne sme smejati* (70). V *Soneti o
smehu* ničega smešnog nema. Funda je napisal
mnogo knjig kotere nasmejavaju. Ovo jedna od
njih neje. Ona je zkrajovito ozbiljna, al zaziva
radost i poziva na ljubav. Ne se lahko istinski
smejati ar to znači hudo zahtevno pozvanje
človeka oztvariti, dojtí doma, tam gde zaz-
bilj pripadame. Teško se tam genuti, a če se
i pomekeme, *mam padneme. Smeh zginje pre
neg se razcvete, kak da se nikaj ne pripečuje*
(83). Stradavljeme na olujnomu morju živle-
nja. Ni prvi odvetek Abrahamov pomoći nam

nemre. On je lestor navešćenje onoga koteri je
došel da bi naša radost moguća bila. Veli se da
se On v javnomu življenju, zvun na pričetku,
gda je polak radosti ljudske pretvoril vodu vu
vino, nigda smejal neje. Dokončal je na kri-
žu, i to zopet polak radosti ljudske. Kazuje
Aurelije Augustin: *nigdo nemre prejtí morje če
z Ježušovem križom nošen neje*. V temu duhu
v *Aleljnomu smehu* Željko Funda v nadpisku
INRi čita: ***I Naj ta Radost Istinuje, Istinuje...!***

Ćiril Čoh

bituvati – *bistvovati*; bogovit – *božanski*; činka
– *činjenica* (neologizam, Ž. F); dobrovolja – (do-
bro) raspoloženje; dokončati – *završiti, dovršiti*;
drugorečno – *odnosno, rečeno na drugačiji način* (moj
neologizam); gledišće – *gledište, stav*; inopak – *uosta-
lom*; nadpisek – *natpis*; odura – *rugoba*, “strašilo”; od-
zlika – *odraz, refleksija*; odvetek – *potomak, baštinik,
nasljednik*; pošpotno – *podrugljivo*; pozvanje – *poziv*;
prapričeten – *pra)iskonski*; razlučnost – *različitost,
raznovrsnost*; tečaj – *tijek*; vzkup – *ujedno, zajedno*;
zbratva – *zbirka*; zgingaveti – *oslabjeti, onemoćati*;
zkrajovit – *krajnji* (moj neologizam); zitva – (*od ziti se*)
susret, čin nalaženja s nekim (moj neologizam)

(Prijevod na kajkavski:
Željko Funda)

SURADNICI U DVOBROJU 1-2/2019.

Dr. sc. ŽELJKO BAJZA (Zagreb) – književnik, znanstvenik (s područja kemijskog inženjerstva i tehnologije), publicist

Prof. dr. sc. ĐURO BLAŽEKA (Zagreb) – redov. profesor Učiteljskog fakulteta u Zagrebu - Odsjeka u Čakovcu, znanstv. savjetnik u trajnom zvanju; jezikoslovac /dijalektolog (područje dijalektalne leksikologije i pseudoanalogonimije); autor 6 znanstvenih knjiga i 80-ak znanstvenih radova te *Modual hrvatskog jezika - inačice s kajkavskim narječjem*

ZLATA BUJAN-KOVAČEVIĆ, prof. (Zagreb/Samobor) - književnica, esejistica, kolumnistica, urednica, proučavateljica i pjesnikinja na goranskom kajkavskom idiomu; autorica radijskih i televizijskih dokumentarnih emisija i 18 raznorodnih knjiga

RADOVAN BRLEČIĆ, dipl. ing. inf. (Sv. Ivan Zelina) – pisac, publicist (Prigorski glasnik); među ostalim, autor putopisnih knjiga

Mr. sc. ĆIRIL ČOH (Varaždin) – prof. filozofije i logike (Prva gimnazija Varaždin); vanjski suradnik za kolegij Poslovna etika na Fakultetu organizacije i informatike Varaždin; znanstvenik, esejist

AKOŠ ANTON DONČEC [Ákos Antal Doncsecz], prof. (Verica-Ritkarovci / Kétvölgy, Mađarska) – prof. slovenskog jezika i književnosti, doktorand (Univerza v Ljubljani); proučavatelj prekomurske i međimurske kajkavštine; prevoditelj

MARIJA DROBNJAK POSAVEC, prof. (Zagreb) – književnica i publicistica (kolumnistica u *Školskim novinama*), autorica knjiga za djecu

ŽELJKO FUNDA, prof. (Varaždin) – prof. engleskog jezika i komparativne književnosti; književnik, autor projekta Kajkavski jezik i djela svih žanrova suvremene kajkavske književnosti, te priručne kajk. gramatike; haiku pjesnik

Mr. sc. MIRJANA JAKČIN IVANČIĆ, dipl.ing. polj. (Darugar) - autorica znanstvenih i stručnih radova, studija i projekata zelenila; proučavateljica povijesnog razvoja vrtne umjetnosti u Hrvatskoj; suradnica HAZU, Zavoda za znanstvenoistraživački i umjetnički rad u Bjelovaru; urednica; predsjednica Ogranka Matice hrvatske

Mr. sc. IVANA JURČIĆ, dipl. ing. polj. (Zagreb) - umirovljena nastavnica stručnih predmeta o vrtlarstvu, autorica brojnih znanstvenih i stručnih radova te manjih vrtnih projekata, voditeljica izgradnje mnogih vrtova te organizatorica stručnih simpozija iz područja vrtne arhitekture; proučava povijesne vrtove i perivoje diljem Hrvatske

Dr. sc. MIJO LONČARIĆ (Zagreb) – znanstveni savjetnik u trajnom zvanju; dijalektolog, leksikograf, autor značajnih jezičnopovijesnih monografija o kajkavštini; koautor i član redakcije Rječnika hrvatskoga kajkavskoga književnog jezika

ĐURĐA LOVRENČIĆ, dipl. ing. geod. (Sv. Križ Začretje) – pjesnikinja, prozaistica, urednica

Dr. sc. BOŽICA PAŽUR /B.P. (Zagreb) – gl. i odg. urednica časopisa *Kaj*, Kajkavsko spravišće, književnica i znanstvenica, autorica kajkavoloških studija i eseja

Dr. sc. IGOR ŠIPIĆ (Split) - književnik i znanstvenik, pjesnik, povjesničar - izučavatelj mediteranskih kultura; kritičar, esejist

LADA ŽIGO ŠPANIĆ, prof. (Zagreb) – književnica /prozaistica, književna kritičarka, esejistica; voditeljica Tribine Društva hrvatskih književnika

Dr. sc. MARIJA ZNIKA (Zagreb) – viša znanstvena suradnica; znanstveno polje filologije /standardni hrvatski jezik, sintaktička i semantička problematika pridjeva i imenica, normativna problematika na sintaktičkoj, leksičkoj i obavijesnoj razini; onomas-tika, dijalektologija/; autorica više od 110 znanstvenih radova, te zasebnih leksikografskih djela